

געגועים להקמת בית המקדש

[פרשת פקודי, שבת שקלים, שנת תשס"ח – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי]

בכל שנה, החל מחודש אדר היו אבותינו שוקלים שקלים כדי לממן הבאת קרבנות ציבור בבית מקדשנו. זכר לכך אנו קוראים "פרשת שקלים" בשבת ר"ח אדר או שבת שלפני ר"ח אדר. (מגילה כט). אמנם לא די בכך שהאדם עושה המצוה בפועל, אלא יש לתת מחשבת לב מה הוא תוכן המצוה, מה היא מטרת המצוה. – **הבה נתבונן, לשם מה עלינו לתת שקלים?**

- דיונים הלכתיים רבים, נכתבו לענין מנהג פורים של נתינת כסף "זכר למחצית השקל". (כמה ומי:)
- חלק נוהגים לתת כסף השוה בערכו לעשרים גרם כסף טהור. (כף החיים, תרצד ס"ק ב);
  - וחלק נוהגים לתת שלש מטבעות עשויים מתכת, לפי המטבע הנהוג במדינה ההיא, בלי חשבון כמה הם שווים במשקל כסף טהור, (רמ"א בס"י תרצד) ולדעת הגר"א (מעשה רבי") די במטבע אחד בלבד.
  - יש המתחילים לתת בכל שנה, החל מגיל 13;
  - ויש המתחילים לתת מגיל 20 ומעלה (משנה ברורה, סי' תרצד ס"ק ה);
  - ויש הורים הנוהגים לתת גם עבור ילדים קטנים, ואשה בהריון - עבור העובר שלה (שם).

ובימינו נהוג ליעד כסף זה עבור תמיכה במוסדות התורה.

אבל אין תודעה ציבורית נפוצה שמתן השקלים היה מיועד לקופת הציבור **עבור רכישת קרבנות ציבור**, לצרכי שנה הבאה המתחילה בניסן. ולכן "כף החיים" (ס"ק כא) מביא נוסח בקשה, שם זה מוזכר.

דורות קדמונינו היו חדורי הכרה על החשיבות העליונה של הקמת מקדשנו והקרבת הקרבנות. מובא בגמרא (בבא מציעא קיד:; רש"י ד"ה בארבעה לא מצינא) שמאז גלינו מארצנו לא היו בני הישיבות עוסקים בכל ששה חלקי המשנה. לא עסקו בעיון בסדר זרעים ובסדר טהרות כי כבר לא היו "מעשיים". אבל בסדר קדשים עסקו כי הלימוד בהלכות הקרבנות נחשב לפני ה' כאילו עסקנו בהם בפועל. (כן מבואר במנחות קי.). ולכן חיבבו את הלימוד הזה.

רבנו "בן איש חי" מעיר הערה נפלאה.

מובא במסכת מגילה (טו ע"א), כי כאשר המן הרשע בא בפקודתו של אחשוורוש להרכיב את מרדכי היהודי על סוס המלך ולהכריז לפניו "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו", הוא מצא אותו מלמד לתלמידיו הלכות קמיצה. מדוע דוקא אז לימד את ההלכות הללו? אלא לפי חשבון חז"ל אותו יום היה השני של פסח. (מגילה טו.). כשהיה בית המקדש קיים היינו מקריבים אז קרבן העומר. ולכן היה מרדכי עסוק ללמד לחכמים הלכות קמיצה.

ויש להתפלא, והרי היתה גזירה נוראה להכחיד כל עם ישראל. איך אירע דבר שדוקא אז עסקו בנושא תיאורטי זה? אלא "דבָר בעיתו מה טוב". [משלי טו, כג] הרי כתוב "ונשָׁלְמָה פְּרִים שַׁפְתֵינוּ", והלומד ההלכות הללו נחשב לו כאילו קיים בפועל. וזה מה שענה לו אז המן הרשע: "בא קומץ קמח שלכם, ודחה עשרת אלפים ככר כסף שלי" שבהם רצה לשַׁחַד לאחשוורוש. הרי מעצם הלימוד הזה בא כח פעיל זה של הקומץ. גם המן הבין כי הקומץ עליו דיברו, דחה את ההיתגרות שלו.

יתרה מזאת, הרי כל המצוות בחוץ לארץ הם רק בבחינת חינוך, "הציבו לך ציונים". (רש"י לדברים יא, יח ע"פ מדרש הספרי) אבל הלומד הלכות בית המקדש, הוא עכשיו עסוק בבנינו, ואם לומד הלכות הקרבנות, מחשיבים לו שהוא עכשיו עסוק בהקרבתם. ובזה עדיף בחוץ לארץ ללמוד סדר קדשים יותר מכל שאר חלקי התורה, שהם רק בחינת הכנה לפעולות שיבואו עם הזמן.

וזהו לשון מדרש תנחומא (צו פסקא יד): "אמר הקב"ה לישראל, אע"פ שבית המקדש עתיד ליחרב והקרבנות בטלים, לא תשכחו עצמכם לְסֵדֶר הקרבנות, אלא הזהרו לקרות בהם [במקראות] ולשנות בהם [במשנה]. ואם תעסקו בהם, מעלה אני עליכם כאילו בקרבנות אתם עוסקים".

ולכן כאשר הקב"ה ציוה ליחזקאל ללמד לבני ישראל צורת הבית וכל חלקיו, אמר לו, "אתה בן אדם הגֵד את בית ישראל את הבית... ומדדו את תכנית". (יחזקאל מג, ז)
התלונן יחזקאל: "עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו, ואתה אומר לי, לך ולהודיע לישראל צורת הבית? וכי יכולים הם לעשות? הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואח"כ אני הולך ואומר להם". אמר לו הקב"ה ליחזקאל: "ובשביל שבני נתונים בגולה, יהיה בנין ביתי בטל? גדולה קריאתה בתורה כבנינה. לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית, ובשכר קריאתה אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית" עכ"ל.
הרי המדרש מלמד שבה ששלמד המדידות ומדות הטכניות של המקדש נחשב לנו ממש כאילו בונים, וכן במה שלומדים הלכות הקרבנות נחשב לנו כאילו אנו ממש מקריבים קרבנות.

וכך הבין ה"חפץ חיים" בהקדמתו ל"ליקוטי הלכות" (עמ' 2): "אילו היו משרים לנו שנבנה בית המקדש, ברור הדבר שאפילו הקטן שבישראל לא היה מתעצל מלפזר כמה עשרות ר"כ [שם של מטבעות יקרים] לנסוע לארצנו הקדושה, כדי להקריב עולה לפני ה'. ... וכעת שהבטיחנו הקב"ה שלימודנו בהלכות אלו ייחשב לנו כאילו אנו מקריבים קרבן ממש, ואין צריך על זה לכתת רגלינו לנסוע ולא להרבות בהוצאה". [ולמה אנו מתעצלים?]
ובמקום אחר כתב, כי בזמן הזה כל אחד מאתנו יכול לשמש כאילו הוא בתפקיד של כהן גדול, כאשר הוא לומד באותן הלכות קרבנות של כהן גדול. וזו היא דרגא שאפשר להשיג גם בזמן הזה!

ובאיגרת ששלח ה"חפץ חיים" לרב יוסף חיים זוננפלד (ב' פרשת תבא, שנת תרס"ט) לעורר ת"ח שבארץ הקודש ללמוד ההלכות הללו, כתב:

"וכעת מצאתי וכו' הפסיקתא רבתי (גילי בת ציון, לד) "אמר הקב"ה לצדיקי דור ודור, לא יפה עשיתם שחיבתם לתורתך ולא חיכיתם למלכותי. שבועה היא מלפני, שכל מי שמחכה למלכותי אני מעיד בו לטובה" עכ"ל הפסיקתא. הרי שרצון הקב"ה שנחכה למלכותו. וממילא מובן שצריך ללמוד ההלכות הנחוצות לזה. וכו' וכו'. וגם חז"ל אמרו (שבת לא.) ששואלים לאדם בשעת הדין "צפית לישועה?". על כן נכון מאד שאנשי ארץ הקודש ישימו לימודם בסדר זה, כל אחד לפי כוחו. ואין ספק כי תהיה בזה התעוררות הגאולה אם חלק רב מישראל, ובפרט בארץ הקודש, יעסקו בסדר זה בעיון בהלכותיה, כדכתיב 'דודי לי ואני לוי'. כי כאשר אנו מכינים עצמינו מצדנו, גם הוא [הקב"ה] יחיש מצדו לגאלנו" עכ"ל לענינו.

הציפייה לבנין בית המקדש, והרצון שנקריב קרבנות, הם חלק גדול מכל מצוות התורה. הרי פרשיות רבות נאמרו על כך בתורה, וממנין תרי"ג המצוות תופשות המצוות הללו **יותר מ-140 מצוות**. [במנין המצוות עשה בהקדמת הרמב"ם לספרו, ממצוה כ' עד צג; ובמצוות לא תעשה מן סז ועד קלב, קסג-קסה ועוד] כלומר **יותר מחמישית התורה**. לכן כאשר אנו קוראים פרשת שקלים, עלינו לעורר את הכיסופין והגעגועים.

בברכת המזון אנו אומרים בברכת הארץ "ארץ חמדה טובה ורחבה".
שני התוארים "טובה ורחבה" מופיעים כבר בתורה (שמות ג, ח). אבל היכן כתוב שהיא "ארץ חמדה"? אמנם בספרי נביאים וכתובים כתוב תואר זה (זכריה ז, יד; תהלים קו, כד) אבל היכן הרעיון הזה הוזכר בתורה? אלא, הוא מוזכר דרך אגב. כתוב "והרחבת את גבולך, ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות את פני ה' אלוקיך שלש פעמים בשנה" (שמות לד, כד). משמע כי בשאר ימות השנה יש החומדים אותה; והיא חמודה בעיני ישראל וגם בעיני האומות.

אבל ההבטחה היא שהגויים לא יחשקו להתקיף אותנו כדי לכבוש ארצנו, למרות שכל הגברים (שהם הלוחמים והמגינים) לא נמצאו בבתיהם, כי עלו כל הזכרים לירושלים. זאת היא סגולת וברכת החגים, בהם עולים "עלייה ברגל" לבית המקדש.

[ואין לשאול, אם כן, כיצד פלשו האומות וכבשו את ארצנו בימי ביהמ"ק, "וואת ארצי חלקו" (יואל ד, ב)? זה קרה אחרי שישראל הרשיעו, כמו שהתלונן ה', "המערת פריצים היה הבית הזה?" (ירמיה ז, יא) הגיב ה', "כי תבואו לראות פְּנֵי, מי בקש זאת מידכם רְמוֹס חֲצֵרֵי?" (ישעיה א, יב) והסגולה לא הועילה]

ושמא בימינו יש ליחס לכך אחת הסיבות לבעיותינו עם שכינינו הערבים, הלוטשים עין לחמוס מאתנו את ארצנו. כי אין בידינו בית המקדש וסגולתו. אין אנו יכולים לעלות ברגל לבית המקדש ממש. (כי אם ל"כותל המערבי" בלבד). מרגישים אנו גם בזה כמה אנו במצב רע במה שאין לנו מקדשנו המפואר.

אנא ה', "חַדֵּשׁ ימינו כקדם". (איכה ה, כא)